Aluehallintovirasto
Etelä-Suomi
Työsuojelun vastuualue

Lausunto
Dnro ESAVI/34413/2021

13.10.2021

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
TyV@eduskunta.fi

Viite
Lausuntopyyntönne 8.10.2021

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sairausvakuutuslain, työsopimuslain ja varhaiskasvatuslain muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi (HE 129/2021 vp)

Lausunto

Etelä-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualue (jäljempänä työsuojeluviranomainen) lausuu hallituksen esityksestä 129/2021 vp seuraavaa:

Työsuojeluviranomainen kannattaa hallituksen esityksessä esitettyjä muutoksia.

Työsuojeluviranomainen pitää hyvänä sitä, että vaikutuksissa työelämään on otettu huomioon se, että vanhempainvapaiden pitäminen useammassa lyhyemmässä jaksossa voi kuormittaa työyhteisöä
enemmän kuin vapaiden pitäminen yhdenjaksoisesti. Työsuojeluviranomaisen käsityksen mukaan työnantaja ei usein lyhyiden poissaolojaksojen ajaksi palkkaa sijaista, vaan vapaalla olevan työntekijän
työtehtävät jaetaan muille työntekijöille. Työsuojeluviranomainen pitää hyvänä kehityssuuntana sitä, että isien perhevapaiden pidentyminen voisi lisätä sitä, että isien perhevapaiden ajaksi palkattaisiin sijainen. Tämä voisi vähentää isien kuormitusta työhön palatessa siten, että työt eivät kasaantuisi. Tämän kehityksen ennustaminen on kuitenkin vaikeaa.

Esitysluonnoksessa ehdotetaan myös työelämän tasapaino -direktiivin täytäntöönpanemiseksi omaishoitovapaata koskevan uuden pykälän säätämistä työsopimuslakiin ja merimiesten työsopimuslakiin. Työsuojeluviranomainen pitää kannatettavana työntekijän subjektiivista oikeutta kyseiseen vapaaseen.

Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi työntekijän velvollisuudesta työnantajan pyynnöstä esittää luotettava selvitys poissaolon perusteesta. Perusteluissa todetaan, että selvitys voisi tarkoittaa työntekijän vapaamuotoista selitystä siitä, millaista apua tai tukea hänen on tarpeen omaiselleen antaa, jotta työnantaja voisi arvioida vapaan perusteen täyttymistä. Omaishoitovapaan edellytysten arvioinnin on perusteluissa todettu olevan tapauskohtaista. Perusteluissa on lisäksi todettu edellytysten olevan direktiiviä vastaavasti tiukat ja ettei niitä ole mahdollista määritellä lain tasolla yksiselitteisesti johtuen tilanteiden moninaisuudesta. Omaishoitovapaan edellytyksenä olisi, että työntekijän omainen tarvitsee työntekijän välitöntä läsnäoloa edellyttävää merkittävää avustamista tai tukea. Lisäksi edellytettäisiin, että avustamisen tai tuen tarve johtuu sellaisesta vakavasta sairaudesta tai vammasta, joka on huomattavasti
alentanut omaisen toimintakykyä.

Työsuojeluviranomainen pitää hyvänä sitä, että perusteluissa on todettu mikä laissa mainittu luotettava selvitys voisi konkreettisesti olla ja ettei vapaasta ilmoittamiselle ole asetettu tarkkaa määräaikaa, koska avun tarve voi tulla yllättäenkin. Työsuojeluviranomainen pitää esityksessä hyvänä sitä, että hoidettavien piiri on laissa määritelty ja valmistelussa on täsmennetty, että omaishoitovapaa ei ole viimesijainen keino vastata omaisen avun tarpeeseen. Koska vapaan perusteet ovat perusteluissa edelleen esitetty hyvin tulkinnanvaraisesti ja arviointi vaatii myös lääketieteellistä arviota esimerkiksi toimintakyvyn alentumisesta, tämä voi työsuojeluviranomaisen näkemyksen mukaan kuitenkin aiheuttaa tulkintaongelmia ja ristiriitatilanteita työpaikoilla.

Esitysluonnoksessa ehdotetaan, että työnantaja ja työntekijä voivat sopia raskausvapaan alun myöhentämisestä siten, että se alkaa viimeistään 14 arkipäivää ennen laskettua synnytysaikaa. Työsuojeluviranomaisen näkemyksen mukaan muutoksella voi olla oleellista merkitystä työntekijän työssä jaksamiseen ja sopimisen tulisi tulla työntekijän aloitteesta.

Työsuojeluviranomainen pitää hyvänä, että esityksessä on huomioitu, että ehdotettujen muutosten voimaansaattaminen ja toimeenpano saattavat omaishoitovapaan osalta lisätä työtä aluehallintovirastoissa asiakasyhteydenottojen lisääntymisenä.

Johtaja Eerik Tarnaala

13.10.2021

Lakimies Reeta Holmi

Tämä asiakirja ESAVI/34413/2021 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument ESAVI/34413/2021 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Holmi Reeta 13.10.2021 16:15

Ratkaisija Tarnaala Eerik 13.10.2021 16:26